

Onko ihminen pohjimmiltaan paha?

4.11.2016

Hannu Lauerma

vastaava ylilääkäri, Psykiatrinen
vankisairaala

Puhujan koulutus, työkokemus ja sidonnaisuudet

- Pvs:n vastaava ylilääkäri alkaen -96, sivutoiminen yksityislääkäri alkaen -89.
- Kokemusta väkivaltaisista potilaista alk. -82. LL -87, LT, psykiatrian ja oikeuspsykiatrian el, psykoterapeutti, ylemmän erityistason psykoterapiakoulutus ja psykiatrian dosenttuuri, unilääketieteen erityispätevyys ja asiantuntijanimike.
- Määräaikaisena apulaisprofessorina ja professorina Turun yliopistossa yhteensä nelisen vuotta, THL:n sivutoimisena tutkimusprofessorina 2009-15 . Kotim. ja kv. luottamustoimia ja asiantuntijatehtäviä.
- Useiden yritysten tilapäisenä palkattuna asiantuntijana ja luennoitsijana, ei pysyviä taloudellisia sidonnaisuuksia.

Aggressio: luonnonvalinnan tulos

- Suosinut henkiinjäämistä.
- Ei itsessään hyvä eikä paha.
- Perustyyppejä: saalistamisaggressio, puolustautumisaggressio (fight or flight).
- Reviiriaggressio ja laumahierarkiaa määrittelevä aggressio.
- Proaktiivinen ja reaktiivinen aggressio.
- Välineellinen aggressio.
- Reagoititapa – ei vietti.

Ihminen on territoriaalinen
lihansyöjä-keräilijä- saalistaja

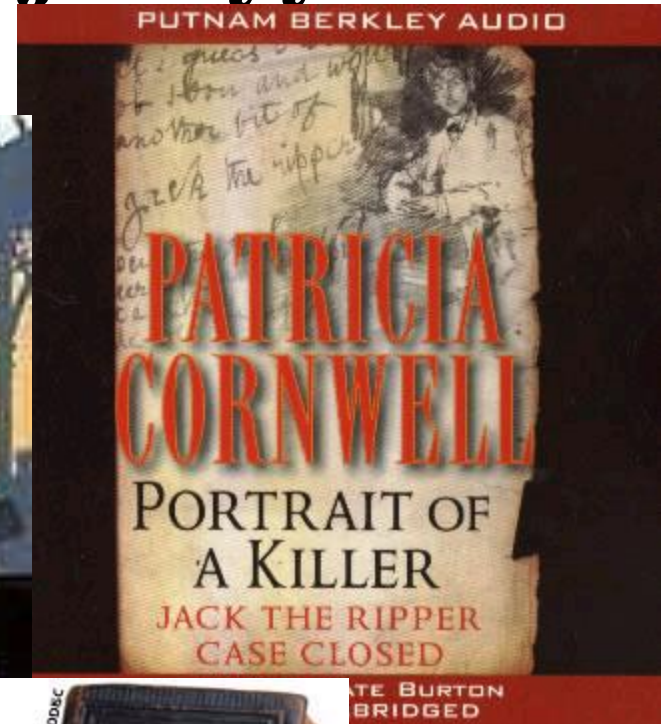
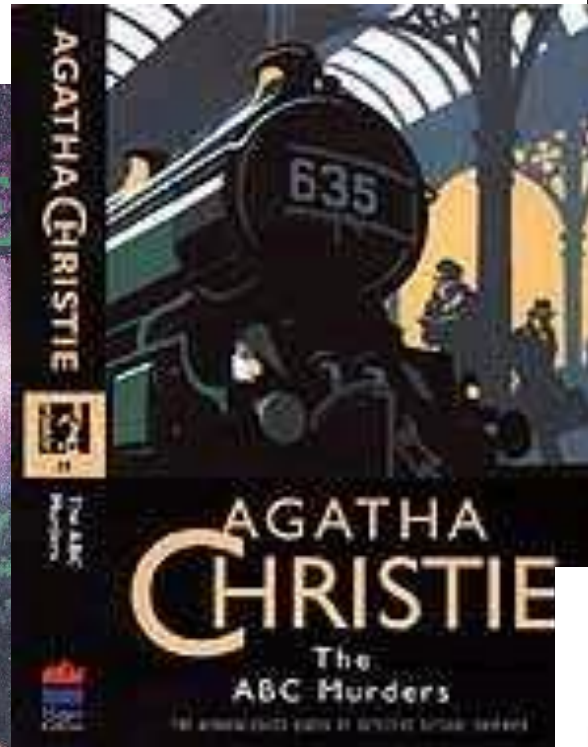
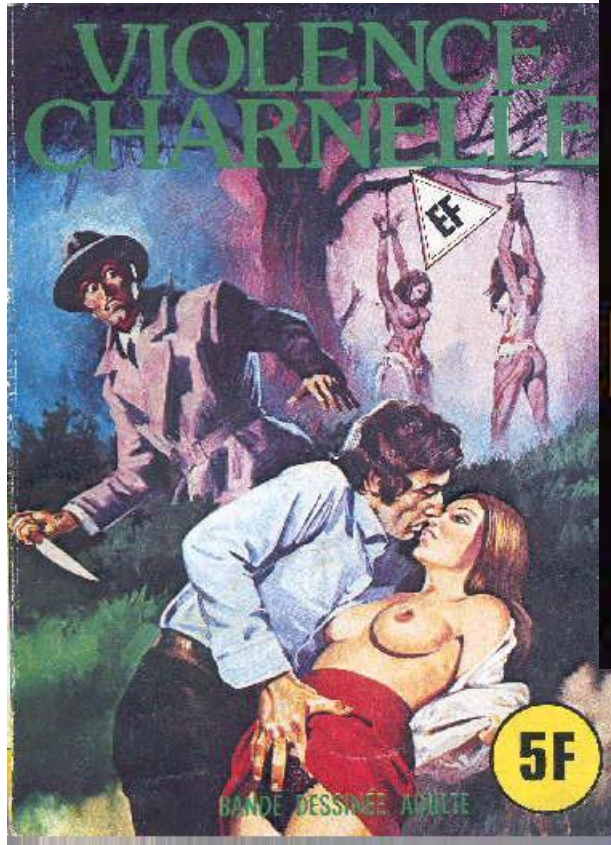
Surmaamista - entä aggressio?

Patologinen aggressio

- Ei suojaa, rakenna tai auta ravinnon hankinnassa, vaan tuhoaa yksilön ja hänen laumansa mahdollisuuksia - ja geenien siirtymistä eteenpäin. Heikentää sitä yhteisöä, joka turvaa eloonjäämistä.
- Esimerkkejä: paranooidinen aggressio; muu psykoottinen aggressio; maaninen aggressio; narsistisen raivon ylilyönnit; raivoreaktio homoseksuaalisen paniikin yhteydessä; häpeäraivo.

Väkivalta kiehtoo ja myy

DER GÖTZE MOROCH.
Wie Ihme die Kinder zum Opfer in seine
glühende Arme gegeben.

Sitoutuminen kannattaa?

- ”Näin sanoo Herra: Koska sinä tämän teit etkä kieltänyt minulta ainoaa poikaasi, minä vannon itseni kautta, että siunaan sinua runsain määrin ja annan sinulle jälkeläisiä niin paljon, että he ovat kuin taivaan tähdet tai hiekanjyvät meren rannalla, ja sinun jälkeläisesi valloittavat vihollistensa kaupungit.”
(1. Mooseksen kirja, 22. Luku)

*Isontalon Antti ja Rannanjärvi
Ne jutteli kahden kesken:
Tapa siinä Kauhavan ruma vallesmanni
Ja minä main sen homean lesken.*

*Setten on pira sano Rannanjärvi,
Ettei se miestä pelkää;
Tervaskannolla vasten suuta
Ja teräksellä selkiään.*

*Vaanan veri ei vapise
Elkä Kauhavan rauta ruosta,
Niskasta kiilani ja paukollia selkiään,
Jollei se muuten suosta.*

*Ei saa lantaa Rannanjärvestä,
Kun Rannanjärvi on kuollut.
Rannanjärven haudalle
On marmoripatsas tuotu.*

Aggressio kulttuurin säätelämänä

- Aggressio on yleismaailmallinen ja kaikille kulttuureille ominainen ilmiö.
- Miehillä aggression fyysinen toteuttaminen, väkivalta, ratkaisevasti yleisempää.
- Huomattavia kulttuurisia eroja kuitenkin on.
- Uskonnot keskeisiä säätelijöitä. ”Älä tapa”-käsky on lähes kaikissa keskeinen.
- ”Toiset” kuitenkin saa tai pitää tarvittaessa tappa.

Biologiasta kulttuuriin: myytit

- Kertomuksia ym. kokonaisuuksia, jotka vaikuttavat havainnoitsijan ja havaittavan kohteen välissä. Sisältävät perimmäisiä arvoja vaikeasti kritisoidavina paketteina.
- Claude Lévi-Strauss: ”Myytit ajattelevat meissä.”
- Missä määrin myyttien takana biologia, missä määrin kulttuuri?
- Ehtoollinen vertauskuvallisena lihauhrina – muistuma jääkaudelta?

Modernin miehen ongelma

- ”Niin, ihanteet muuttuvat. Kun ennen John Wayne ratsasti kohti auringonlaskua takanaan kasa kuolleita roistoja, nykyään mekkoeinari ajaa ilta-auringossa ekologisella polkupyörällään, kypärä tietysti päässä, terapiaistuntoonsa takanaan kasa läpikäymättömiä tunteita ja traumoja. Minä tiedän kyllä, kumpaa leffaa haluan katsoa.”
(Sitaatti lääkärien keskustelupalstalta)

Lisääntyykö väkivalta?

- Väkivalta on Suomessa vähentynyt viime vuosikymmeninä. Henkirikokset ovat vähentyneet, samoin nuorten kyselyissä raportoima väkivalta ja kaikkein selvimmin perheväkivallan seurauksena syntyneet tilastoidut vammat.
- Uutisointi on viihteellistynyt.
- Tilastojen tulkinnassa suuria ongelmia lukuun ottamatta henkirikoksia (ilmoittamisherkkyys, rikosnimikkeet).

Suomessa alkoholiperäinen väkivalta on yleistä

- Kansainvälisessä vertailussa Suomi sijoittuu keskisuuren, Euroopassa korkean väkivaltariskin maihin. Henkirikoksia tehdään vuosittain 2,1/ 100 000 asukasta. Luku on noin kolminkertainen verrattuna useimpiin Euroopan maihin, esimerkiksi Saksaan, Ruotsiin ja Norjaan.
- Suomessa alkoholinkäyttöön liittyvien henkirikosten osuus poikkeuksellisen suuri, lähes 80% - vs. Irlannissa 55 % ja henkirikosten esiintyvyys kokonaisuutena kolmannes esiintyvyydestä Suomessa. Alkoholinkäyttöön liittyvän henkirikoksen riski on Suomessa yli nelinkertainen Irlantiin verrattuna.
- Painottuu voimakkaasti maan itä- ja pohjoisosiin.

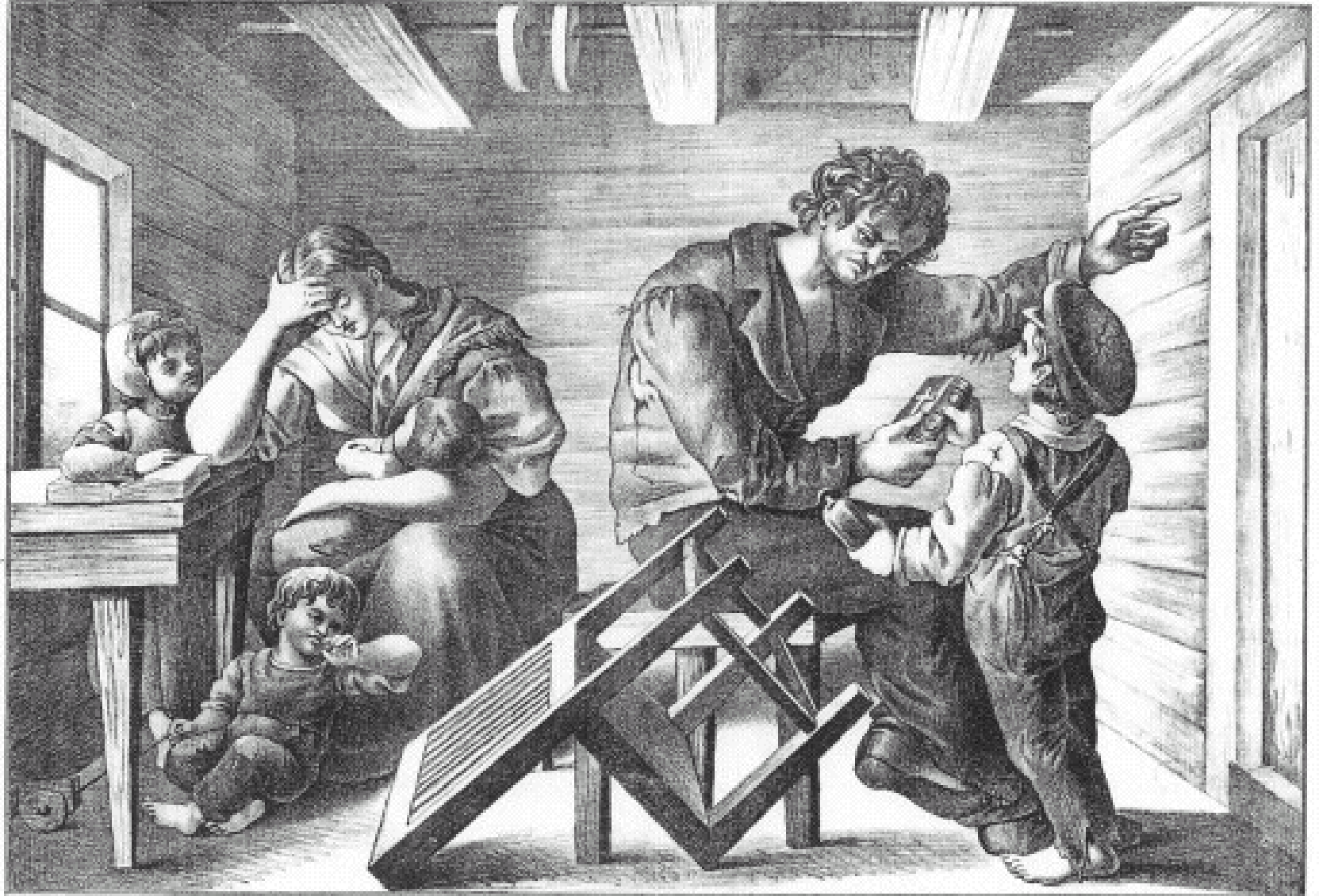
Tyypillinen suomalainen henkirikollinen ja henkirikoksen uhri:

- **20-45-vuotias, yksin asuva, työelämästä syrjäytynyt mies, jolla oli takanaan useita tuomioita väkivalta- ja omaisuusrikoksista. Parisuhteessa vain neljännes (vs. >60 %), rikosrekisteri 77 %:lla.**
- **Runsaat 80 prosenttia henkirikoksiin syyllistyneistä miehistä ja naisista samoin kuin rikosten miesuhreista oli työelämän ulkopuolella olevia työikäisiä.**
- **Naisuhreista ansiotyössä oli 33 prosenttia.**

Tommi menee rauhertan juomatupaan, josta hänelle sanovat, jopa Tomminki herran näkee ihmisten seurassa!

Muistatko nyt! Jos ei muori gyna velakki, jätki hirja pantiksi!

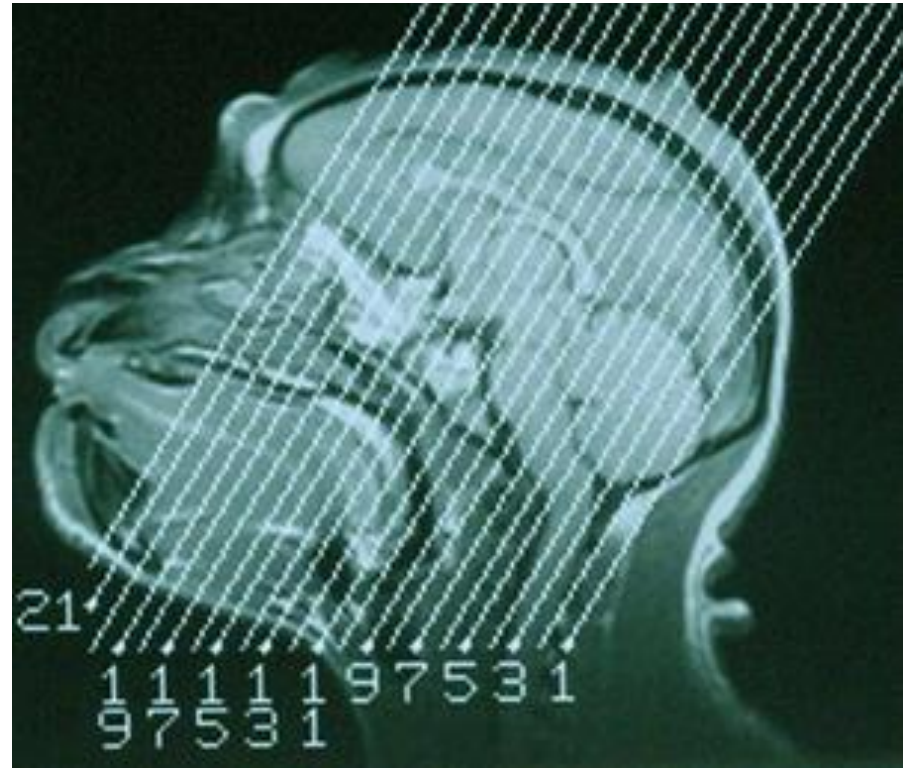

Etkö sinä sen riittävästi arvostanut niitä kymmentä hopeikkaa?

Se teki tehousta silloin Olli mielen mielen päästä Mandat jalkahan raketti.

Turmiolan apina - kaltoin kohdeltu.
Mukana kuitenkin myös geneettisiä
tekijöitä.

Biologisia riskitekijöitä syrjäytymiselle on – mutta biologia ei ole ”kohtalo”

- Katsauksissa on arvioitu, että kaikesta asosiaalisesta käyttäytymisestä noin puolet määräytyy geneettisesti.
- Suomessa jo MAOA-geenin vaimentunut muoto ja hermosolujen membraanin kiinnittymisproteiinia koodaava CDH13-geeni selittänevät 5-10 % vakavimmasta väkivallasta.
- Ylimääräisen mieskromosomin (XYY) riskikerroin väkivaltaisuuksille on vain 1,4.

Vilkkaan pojan koti? ADHD vangeilla

Luki- ja tarkkaavaisuushäiriön perinteinen hoito: motivointi

Missä ei sana auta siellä tarvitaan
NOKIAN KUMIPAMPPUA. Suomen
Gummitehdas Oy. NOKIA.

- Mainos Poliisimies-lehdessä v. 1932

Psykopatiaan liittyviä piirteitä

- Heikko serotoniiniaineenvaihdunta.
- Poikkeavasti/heikosti kehittynyt hippocampus-amygdalakompleksi ja prefrontaalikorteksi.
- Heikot kortisolivasteet ym. autonomiset vasteet.
- Voimakas testosteronivaikutus?
- Hidas aivosähkötoiminta, runsaasti NREM S4-unta, vireystilan säätely poikkeavaa.
- Krooninen ikävystyneisyys tavanomaisissa olosuhteissa – suuri stimulaation tarve.

Onko ”rauhapäihteitä” olemassa?

- Kaikki päihteet eivät lisää aggressiota niin voimakkaasti kuin alkoholi ja piristeet, mutta myös mm. opioidipäihtymys altistaa väkivaltaan.
- Myös kannabis aiheuttaa vieroitusoireita ja kognitioiden heikentymistä, ja lisää psykoosiriskiä.
- Persoonallisuus vaikuttaa siihen, miten päihtymys ilmenee.

Psykofarmakologia ja aggressio

- Sairaalloista aggressiivisuutta voidaan ja pitää hoitaa kajoamatta normaalin aggressiivisuuden mahdollisuuteen.
- Hoidetaan harhaisuutta tai tuskaisuutta, joka johtaa aggressioon.
- Mielen perustoimintoja ei lamata.
- Keskeisiä mm. litium, antikonvulsantit ja masennus- ja psykoosilääkkeet.
- **Bentsodiatsepiinien muodostama hoitoperäinen riski on aliarvioitu. Vakavista väkivallanteoista mukana jo 37 %:ssa – hoitoperäinen ongelma.**

PCL-R

- Psychopathy Check List Revised (1985).
- Haetaan tietyn tyyppistä asosiaalisen persoonallisuushäiriön kärjistymää, mukana kärjistyneen narsistisia piirteitä.
- Statushavainnot eivät riitä PCL-R:n täyttämiseen, tarvitaan kattavat asiakirjatiedot.

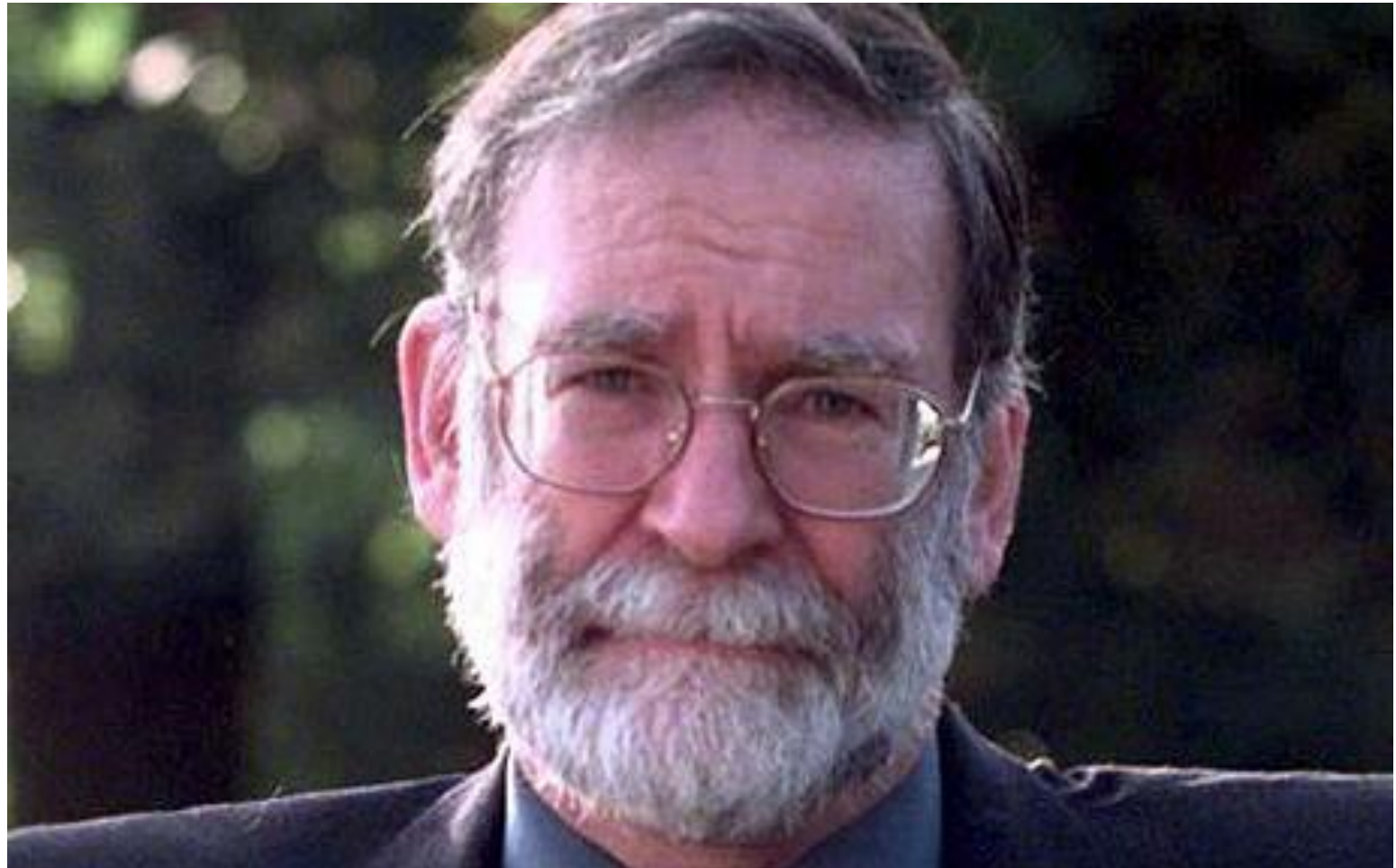
Missä psykopaatti luuraa?

Kollega Hannibal Lecter

Dr. Harold Shipman – yli 200 murhattua potilasta?

USA: Perhealbumeista ja postikorteista

ADOLF HITLERS JUGEND

GEHT IN DIE
GEMEINSCHAFTSSCHULE

Joukkotoiminta psykoosin tai vaikean luonnehäiriön pohjalta

- Lukuisat hyvin dokumentoidut ääriesimerkit niin Suomesta kuin ulkomailtakin useimmille kuulijoille hätkähdyttäviä.
- Rationaalinen toimintatapa väistyy joukossa yllättävän helposti.
- Tälle lienee evolutiivinen taustansa.
- Kysymys on suggestiosta, jonka käytön eräs erityistapaus on hypnoosi.

Korpelalaisuus 1930-luvun Tornionjokilaaksossa

- Sai alkunsa lestadiolaisuudesta erkaantuneesta omintakeisesta ryhmästä
- Pahanlaatuisen kultin piirteet: johtajien seksuaaliset ym. vapaudet, alaikäisten hyväksikäyttö, jäsenten nöyryyttäminen, oudot rituaalit, apokalyptinen näkemys.
- Kristalliarkin odotus tyrehtyi 1940-luvulla mielisairaalahoitoihin ja vankeustuomioihin.

Arvostettu tohtori Eugen Fischer (1874-1967)

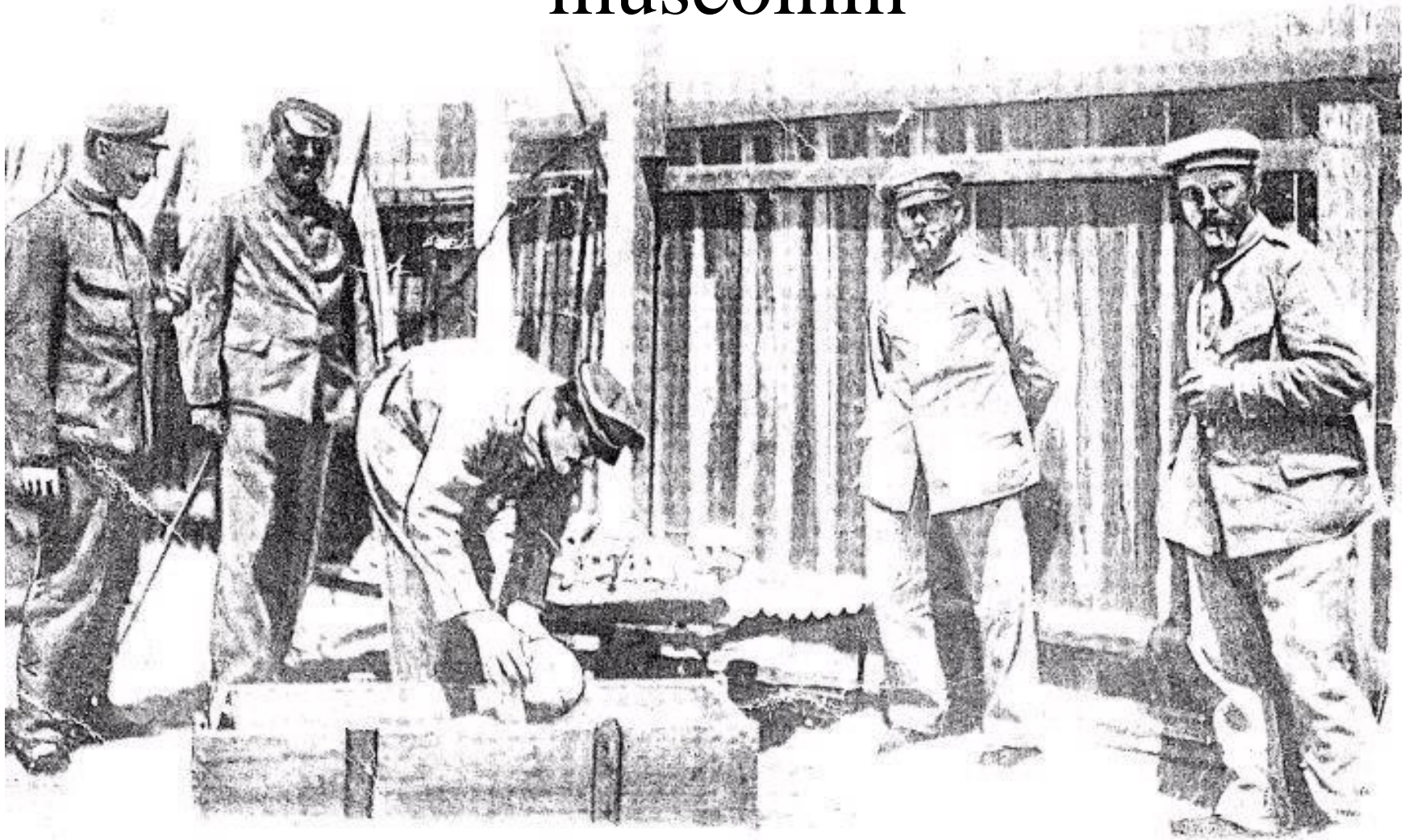

Eugen Fischer

Holokaustin esinäytös Saksan Lounais-Afrikassa 1904-05

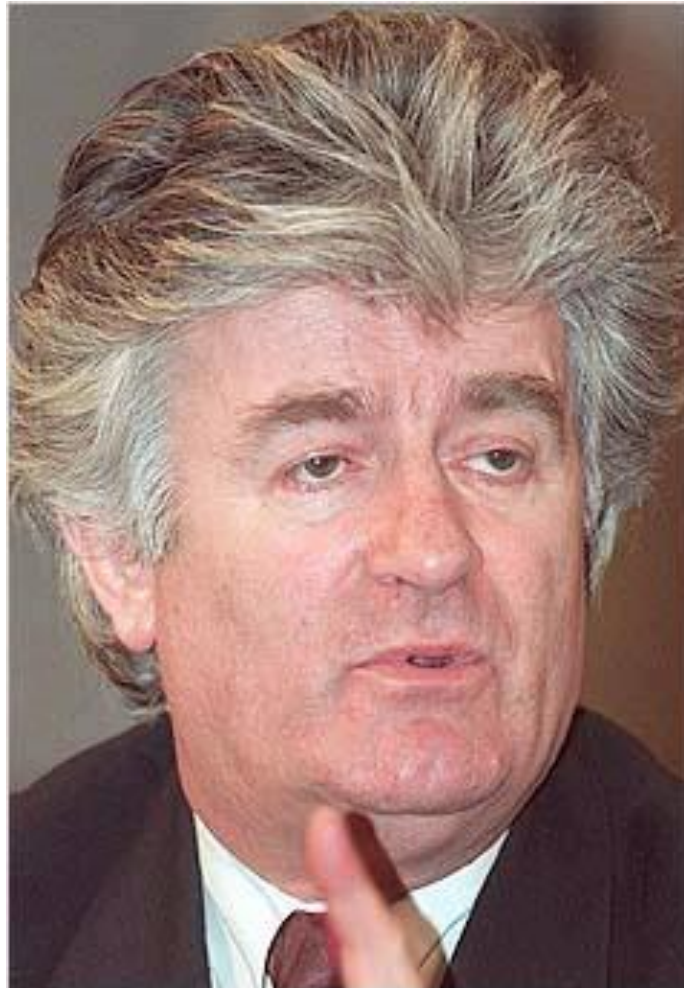
Hererojen kalloja pakataan laivattavaksi Saksan yliopistoihin ja museoihin

Kollega Josef Mengele 1911-79

1900-luku: kansanmurhien vuosisata

Aggressio on syvällä luonnossa...

- Mutta tarvitaan KULTTUURIA jotta kansanmurha olisi mahdollinen.
- Ainoastaan valtiolliset rakenteet, uskonnot ja ideologiat saavat aikaan populaatioita uhkaavaa tuhoa?
- Onko tarina villin luontonsa korkeampiin tavoitteisiin jalostavasta kulttuuri-ihmisestä pelkkä satu?
- Tarvitaan syvempää ymmärrystä mm. empatiasta, joukkosuggestion mekanismeista ja laumakäyttäytymisen luonteesta ihmisellä.

Tulevaisuudennäkymiä

- Uudet dopamiinia moduloivat lääkkeet?
- Huumeiden inaktivoitumiseen johtavat rokotteet?
- Pääsy psykopatian psykobiologian jäljille ja siihen vaikuttava lääkkeellinen tai muu hoito?
- **Hoitoperäisten ongelmien vähentäminen.**

”Medikalisaatio - aikamme sairaus”, vs. vuoden 1686 kirkkolain avioliittoesteet

- Sukupuolitauti.
- Spitaali.
- Älyttömyys.
- Raivous.
- Kaatumatauti.
- Muu iljettävä sairaus tai vika, joka estää työnteon tai ammatin harjoittamisen.

Hannu Lauerma

PAHUUDEN ANATOMIA

Hannu Lauerma

PAHUUDEN ANATOMIA

PAHA, HULLU VAI VAIN POIKKEAVA?

Pahuus kiinnostaa ihmistä. Moni maailmanhistorian suurmies on ollut diktaattori, despootti ja kansanmurhaaja. Viihdekulttuurimme rakentuu pahuudelle: Viiltäjä-Jack, Hannibal Lecter, Norman Bates... Kain kiehtoo aina enemmän kuin Abel.

Pahuuden anatomia käsittelee pahuuden ilmenemisestä ja ihmisten suhtautumista pahuuteen ja siitä rankaisemiseen. Mikä leimaa psykoopaatin käyttäytymistä? Miten selittää uskonnon tai ideologioiden nimissä harjoitettavaa väkivaltaa tai terroria? Miksi pahuus voi joillakuilla yltyä joukko- tai sarjamurhien tuottamaan nautintoon? Täyttävätkö tuomiot enemmänkin koston kuin kasvatuksen tarpeita?

Dosentti, lääketieteen tohtori ja psykiatri Hannu Lauerma toimii Psykiatrisen vankisairaalan vastaavana ylilääkärinä Turussa ja Vantaalla.

www.edita/netmarket

ISBN 978-951-37-5451-8 59.56

Pahuus, hulluus, poikkeavuus

EDITA

EDITA

AUERVAARA

aurinko- ja kevätmiies

TIMO KAUTTO

HELINÄ
HÄKKÄNEN-NYHOLM
(TOIM.)

P E R S O N A G R A T A EDITA

Psykopatia

Kokoavaa tietoa:

- Wiley-Blackwell 2012: *Psychopathy and Law – a Practitioner’s Guide*.
- Kirjoittajia mm. Robert Hare, Christopher Patrick, Jennifer Skeem, Joseph Newman, Craig Neumann, Reid Meloy, Michael Vitacco, Stephen Porter.
- Suomesta Ghitta Weitzmann-Henelius, Nina Lindberg, Hannu Lauerma.

PSYCHOPATHY AND LAW

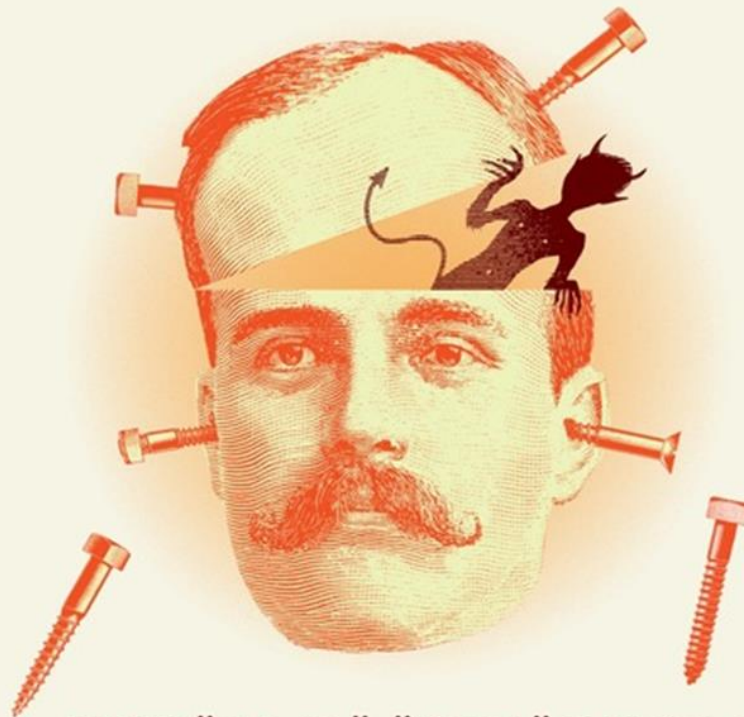

A PRACTITIONER'S GUIDE

Edited by
Helinä Häkkänen-Nyholm and Jan-Olof Nyholm

 WILEY-BLACKWELL

HAIIIU LAUERMA

HYVÄN KÄÄNTÖPUOLI

W 2 0 Y

The background of the book cover features a dark, textured, curved shape on the left side, possibly representing a book's spine or a shadow. To the right, there are several out-of-focus, multi-colored bokeh lights in shades of green, yellow, and purple. The overall color palette is dark with vibrant, glowing accents.

Hannu Lauerma

Usko, toivo ja huijaus

Rohkaisusta johdattelun kautta
psykoterroriin

DUODECIM